
ТЕМА VI

ГУШИМО СЕ
У ИНФОРМАЦИЈАМА,
А ГЛАДНИ СМО
ЗНАЊА

Џорџ Хојнингген-Хине, Изодови купаћи костими (1930)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

КАКО ДО ПРВЕ ПРИВИЛЕГИЈЕ?

Беседа 2. ЗВЕБС-а

Персонални компјутери, мобилни телефони, интернет, фејсбук – постали су незаобилазни елементи савременог живота. Изменили су нашу свакодневицу. Толико смо усавршили технологију, да сада у било којем тренутку, на било којем месту, уз само два „клика” можемо доћи до неограниченог броја информација. Да ли те информације унапређују наше знање или, пак, незнање?

Живимо у свету у којем су медији конститутивни део реалности, обасипају нас подацима толико да се морамо запитати: где је знање које смо изгубили са информацијама? Где је мудрост коју смо изгубили са знањем?

Доказано је да су поједини људи који су живели пре две или две и по хиљаде година, пре свих електронских справа и информација, знали много више и дубље о свету и о себи него огромна већина нас, данас. За један дан сазнајемо више информација него што је средњовековни човек за читав свој живот!

И тако, слободно време се скраћује, глобално село повећава, а усамљеност расте.

Како је песник Т. С. Елиот рекао: „Телевизија је медијум који омогућава милионима људи да слушају исти шалу у истом тренутку, а да ипак остану усамљени”.

Преко интернета не можемо загрлити и пољубити.

Налазимо се у универзуму у којем је све више информација, а све мање смисла. Растући квантитет информација не гарантује квалитет и креативност њихове употребе. Иако се помоћу медија стално убацују нове поруке и садржаји, губљење и пропадање смисла одиграва се далеко брже од његовог обнављања. Постављам питање: Да ли читав информатички универзум има значаја за човека и да ли информација заиста информише? Мноштво информација прикрива смисао и истину.

Медији креирају лажну слику стварности. Често из личних интереса приказују нам свет бољим него што он заиста јесте. Опет из личног интереса – уливају страх у људе.

ОГЛЕДАЛО

Орсон Велс је пре седамдесет и седам година направио радио-драму „Рат светова” о инвазији Марсоваца на Земљу. Успаничени Американци, који су поверовали да је у питању стварни напад Марсоваца, јасно су показали како медији могу, довођењем људи у заблуду, проузроковати масовну панику. Поједини људи су чак бежали у шуме.

Хераклит је рекао: „Многознаштво не учи памети”. Данас мноштво информација, само по себи, није довољна гаранција оне ко их поседује да ће доћи до истинског сазнања или мудрости. Такође, он још говори и о многознаштву као превари. Оно може довести у заблуду. У обиљу информација којима смо свакодневно засути, истина се извитопери.

Неконтролисане и неорганизоване информације нису извор богатства информатичког друштва. Од друштва које живело у информативној оскудици, стигли смо до друштва које је „информацијски преоптерећено”. Вишак информација, тако, отежава њихово правилно разумевање.

Крајње је време да се запитамо: да ли је брзо и површно читање у свету хипертекстуалности уништило смисао и разумевање, да ли кликтање замењује мишљење? Стално кликтање и отварање нових табова и линкова претвара нас у сунђере који упијају загађену воду без способности филтрације.

Треба ли прихватити баш све чиме нас послуже? Будимо искрени: ма колико гладни били, нико од нас неће појести нешто што је врело, бајато или неукусно.

Боље је јести мање него превише. Само мањи део заслужује високу оцену.

Ма колико технолошки и информатички напредовали, нећемо постати друштво знања док не будемо способни да извршимо селекцију информација, а касније те исте информације организујемо, пренесемо и користимо на креативан и друштвено - одговоран начин.

Мање је више! Боље је знати мање битних него више небитних ствари!

Хајде да искористимо могућност избора!

Одаберимо квалитет уместо квантитета и обогатимо знање. Знање је човекова прва привилегија!

Нина Бркић

Шеста београдска гимназија Београд

Ментор: проф. Радивоје Благојевић

VIRTUELNO UTOČIŠTE

Jedna od karakteristika modernog čovjeka jeste njegovo traganje za utočištem od ubrzanog tempa života, potreba za bijegom od stvarnosti i uranjanjem u svijet mašte i ideala. Osoba to ostvaruje na brojne načine: posezanjem za najnovijim ostvarenjima avanturističke književnosti ili, pak, pribjegavanjem u nešto neposrednije iskustvo filmova i videoigara. Vjerojatno nije pogrešno ustvrditi kako je među novijim generacijama ovo potonje najučestaliji oblik eskapizma, a nepresušan izvor tog primamljivog načina razonode, upravo je, internet.

Još prije pojave sedentarnosti i uspostave stalnih naselja, čovjekovi su preci iskazivali stanovitu sklonost k stvaralaštvu te razvijanju vlastitog izričaja. O tome nam svjedoče nebrojeni nalazi špiljskog slikarstva, vješto urešenog i raznolikog oružja te, u kasnijem razdoblju, davanje osobnog izraza svakodnevnim predmetima kao što su kuhinjski pribor i posuđe. Ta je potreba za alternativnim načinima samoostvarenja svojstvena upravo čovjeku i još je neviđena pojava u ostalih životinjskih vrsta. Na temelju toga može se lako zaključiti da će s daljnjim razvojem ljudske zajednice i sve manjom količinom vremena utrošenog na osnovne životne potrebe rasti i čovjekova potreba za spomenutim metodama izražavanja. Današnje društvo, izuzmemo li zemlje Trećeg svijeta, bilježi nenadmašenu stopu razvoja: prvi put u povijesti ljudskom je biću omogućen časovit pristup fundamentalnim potrebštinama kojima osigurava svoj opstanak i potpuna izoliranost od neposredne opasnosti predatora te oskudice s kojima je njegov predak bio svakodnevno suočen. Znači li to da je čovjek, napokon, nakon dugih tisućljeća prožetih siromaštvom i epidemijama, pronašao sreću? Upitamo li većinu ljudi, odgovor će najvjerojatnije biti negativan. Zaista, postotak ljudi koji pate od depresije i raznih vrsta anksioznosti postupno se, ali, sigurno, povećava, a time dolazi i povećan broj pojedinaca koji u traganju za skloništem od životnih nedaća pribjegavaju raznim oblicima eskapizma; među kojima je, dakako, i internet.

U toj zamršenoj mreži odnosa i neprestane stimulacije, čovjek postaje otuđen od svoje okoline i vlastita mu se stvarnost sve više pričinja monotonom i dosadnom. Internet postaje njegovo stalno utočište, svjetlo na kraju staze kojom haraju osuda i vječna borba za mjesto u zajednici: ponukana zamamnom mogućnosti drugačije stvarnosti, osoba se više ne osjeća obveznom da se izravno suoči s izazovima koji joj se čine nepremostivima, već otupljuje svoj doživljaj nemile svakodnevice i okreće se njezinu ljepšem, idealnijem utjelovljenju.

OGLEDALO

I dalje se naveliko raspravlja o prednostima, odnosno nedostacima, koje internet donosi modernome čovjeku. Dok neki ističu trenutačan pristup enormnoj količini informacija te izravnu povezanost s gotovo čitavim svijetom kao neoboriv dokaz njegova pozitivnog doprinosa društvu, drugi upozoravaju na povećanu otcijepljenost pojedinca od zajednice koju internet uzrokuje te naglašavaju kako je znatan dio navedenih prednosti iskorištavan na pogrešan način: okupljanjem na poznatim socijalnim stranicama, poput Facebooka te uspostavom kratkotrajne, pretežno površne komunikacije nauštrb proširivanja vidokuga.

Tema je, kao i mnogobrojne druge vezane uz nagli napredak tehnologije, još uvijek otvorena, no sasvim je sigurno da ne smijemo zatvarati oči pred utjecajem koji spomenuti problemi vrše na kvalitetu našeg života.

Lana Finderle

Gimnazija „Andrije Mohorovičića“, Rijeka

Mentor: prof. Vesna Brala

КАБАРЕ ТАБЛЕТОМАНА

*Беседа Републичкој ѿакмичења у беседнишћу ученика
ѿравних и економских школа 28. 3. 2015.*

Убери најбоље од живота, порука је фармацеутске индустрије, која је запосела пољопривредне заседе, дотакла нетакнуту природу, пронашла еликсир младости и све то у корист нашег здравља.

Медијски одашиљачи пласирају нам дозиране тарapiје природних медикамената. Ујутру попијемо лек за отклањање болова у зглобовима, у подне дијететски препарат на бази мајчине душице, а у поноћним часовима витаминску бомбу за одржавање мушког поноса.

Не, ово није кампања за уједињење природе и хемије, пољопривредника и фармацеута, здравих и болесних, ово је тужан сценарио наших тв емитера, у чијем кабареу главну улогу тумаче непросвећени и угушени таблетама, грађани Србије.

Физички, нашем телу су потребни кисеоник, храна, вода, склониште, како би несметано функционисало. Потребне су сталне и неискључиве, сваки недостатак проузроковао би црну рупу.

Духовно биће је префињеније, захтевније и тражи појачану пажњу и негу. Односе се као јачи и слабији пол, а одсуство једног угрожава друго, прожимају се и допуњују. Енигма нашег духа, неопипљивост и неухватљивост тока мисли, заинтригирала је многе велике умове света.

„То што знамо је капљица, то што не замо је океан”, изрекао је Њутн, научник чији су радови променили виђење природних појава и темељ су многих тумачења.

Стојим пред замишљеном капљицом и верујем да ћу је пред смрт држати са поносом, борећи се кроз живот са морем некорисних информација. Пливаћу ка дубинама јер се на површини све види, прозирност даје очигледност и постројава нас све пред један хоризонт.

Људи се плаше морске таме. Ја немам тај страх јер знам да мрак мора у дубини крије највредније бисере знања, који осветљавају многе путеве, рангирају вредности и подижу вас на више нивое.

ОГЛЕДАЛО

„Знати нешто је најлакши део, тежи је део изрећи то гласно”, опомиње нас Николас Спарк. Медијска тишина образованих људи пружа првенство пролаза свим комерцијалним програмима, који нам бацају прашину у очи, стављају вату у уши, умањују моћ расуђивања. Постали смо слепи и немоћни, јадни и продани, богаљи у здравом телу, предмет играња власти. Са експлозијом информација, којима смо бомбардовани, бори се наша свест, која вапи за очишћењем. Свима нам је неопходна светла аура, као штит наше психе.

Рад на продубљивању знања, подизању свести, оплемењивању духа, омогућен нам је мрежом, којом је обједињен цео свет.

Успели смо оног часа када се залепимо за део мреже у којем осећамо да смо испуњени информацијама којима покрећемо своје циљеве. Чувајмо се злих паукова који нас непрестано вребају и гађају медијским отровима, не бисмо ли што пре утрнули и постали део калуша.

Ка знању стремите животињским инстинктима, храните се редовно и квалитетно. Океан знања чека да буде освојен. Срећно!

Сузана Лакић

Економска школа „Нада Димић” Земун

Ментор: проф. Душанка Павловић

ЗАКЉУЧЕНА СЛАБА ОЦЕНА

Бесега 2. ЗВЕБС-а

Www. google. com. www. wikipedia. org. WWW. Ови милиони неурона, неуротрансмитера, волти и волти струје које људски род љубоморно чува унутар лобање, чинили су се неком визионару лако заменљивим једном светском мрежом са информацијама свих врста. Замислим се над тим визионарем, који није био усамљен, и дође ми да га приупитам да ли су му сви ти неурони конфигурисани ваљано. Да не испаднем традиционалиста, антиреволуционар и задрт: љупко је имати приступ сваком човечијем достигнућу. Корисно, каткад.

Но... Мени се понекад од истог урла. Човек од знања је некада био највреднији могућ човек. Знање је било моћ. Додуше, ствари се до данас нису промениле. Знање је моћ, али се то знање редефинисало, или боље: извитоперило. Данас знање није у исправно обрађеној информацији. Данас је знање у манипулацији информацијом. Данас гугламо уместо да листамо, данас је Википедија сменила Британику, данас се под исто сврставају секс-скандал фудбалера и старлете и периодни систем елемената. И једно и друго су само дигитални код. Бескрајан и бесмислен низ јединица и нула. Људска раса асимптотски тежи да буде нула, а као закључну оцену има чисту јединицу. Каква цивилизација - таква и оцена. Но, правног нема.

На овом, нашем, мом, нараштају је да научи да надвлада море информација. Како рекох, данас је, као и увек, у знању моћ. И сваки дан седате за компјутер и прогугламо непознат термин, годину историјског догађаја или биографију писца. И ту ситну информацију примимо к знању и научимо је можда на минут или два, јер нам је неко омогућио да разумемо делић нечег великог, а да то уопште и примећујемо. Уместо систематике, имамо инстант. Уместо *homo univervzalis*-а, надриобразовање. А лажи свуда, од свих и свима. Чини се свима да сви знају све. Да свако може све и да је све за све. А запитамо ли се некада зашто смо поновили грешку. Зашто нисмо сели неколико сати над књигом? Да нам се живот убрзао до грани-

ОГЛЕДАЛО

ца лудила свестан сам. Али тврдим да желимо да знамо. Тврдим да смо сви ми помало похлепан човек који жели да једе бифтек, а једе чипс, јер му је брже. То је општи, да не изговорим рогобатну синтагму, „глобални тренд”. А од глобалног ми је зло. Јер од глобалног заборависмо на глобус, шестар, дурбин, лупу и микроскоп. Зар нема веће дражи него кад свака генерација поново открива, уз мање или више помоћи, оно што је претходна откривала? И није ли тако настао тај „вевеве”? Желим да постанем човек од књиге. Човек од мисли. Мисли више немају тежину на плавој планети, чини се обичном човеку.

Више ништа нема тежину. Цео свет је постао ПВЦ. А наши неурони, непроцењиво вредни, повезани у најсавршенији суперкомпјутер, потпомогнути хемикалијама које олакшавају пренос и обраду података у једном живом организму, који се могу сложити у знање, одмарају се и не вежбају. Док не атрофирају, ваљда. Једина вежба им је оно што их спречава да се самоуниште: слабашан осећај кривике када се, уместо професору или научном раду, обратимо гуглу. Најбољи изуми и најбоља времена носе са собом пошасте своје врсте. Развој градова изазвао је заразе кроз историју. Развој утицаја капитала развио је лобије и афере. Развој човечанства на уљу и нафти развио је озонску рупу. А развој дигиталне технологије убрзано анти-развија човека, у илузији да је развијенији него икада. У поређењу са тим, куга делује наивно, а УВ зраци пријатељски настројено.

Зато, послушајмо понекад осећај кривике. Поштујмо га због броја молекула који су учествовали у његовом настанку, артикулацији, преносу до наше свести. Истражимо га. Зато што знамо шта је информација, а не знамо шта је знање.

Александар Гигов

Трећа београдска гимназија Београд

Ментор: проф Марија Поповић

НАВИКЕ СПАВАЊА, КРИМ, ПОБУНЕ И НАПРЕДАК ДРУШТВА

Свакодневно смо изложени тисућама информација које пристижу с различитих извора. Сада, у овој информацијској ери, када су медији добили ново оружје, интернет, то је видљиво више не икада. Сви се можемо сложити да је важно бити информиран, но требамо ли доиста знати све о навикама и како и када спава Ким Кардашијан? Треба ли то заузети више медијског простора од горућих друштвених проблема или актуалне ситуације на Криму? Неке информације једноставно имају већу важност од других. Спава ли Ким добро ноћу не утјече на то хоћемо ли лако заспати навечер, колико питање пријети ли нам Трећи свјетски рат. Зашто смо онда изгубљени у џунгли таквих, ирелевантних, информација? Због профита!

Објављивање прича које дају предност у гледаности, слушаности или читаности, овисно о којој се врсти медија ради, доноси већу зараду. Рачуница је једноставна: више жутих тема, мање правих, важних прича. У цијелом том мору информација често је тешко препознати и доћи до оних важних, скривених испод слојева профитабилних. Такве информације, осим што доносе новац, намијењене су одвлачењу пажње јавности од проблема у друштву јер "не оптерећују и не захтјевају размишљање."

Једини начин да јавност сазна што се догађа на другом крају свијета, примјерице у Сирији или Јапану, али и у властитој држави, јест путем масовних медија и због тога је њихова важност неупитна и неоспорива. И обични људи могу промијенити нешто у свијету уколико су упознати са ситуацијом вршећи притисак на владајуће. Могу се побунити. Повијест је већ показала да су просвиједи, односно побуне, један од начина за напредак друштва. Човјек без критичара, односно некога тко пропитује његове поступке, не може напредовати, и то би требала бити задаћа сваког појединца. Глобализација је наша реалност, а то значи да чак и догађаји на другом крају свијета имају утјецаја на наш живот. Медији су наш прозор у свијет, али и наш прозор у свијет моћника и оних

ОГЛЕДАЛО

који га обликују те их то чини круцијалним дијелом друштва. Требају бити објективна страна која ће преносити информације у непромијењеном облику, како би јавност могла стећи властита мишљења, али и филтрирати она важна. Често се догоди да и у главном дневнику неке јавне телевизије слушамо о приватним животима селебритија, а то би требало бити недопустиво.

Паралелно с растом популарности жутила расте и популарност интернетских портала. Сватко може објављивати информације на интернету и због тога је јако тешко разлучити истините информације од лажних, али и битне од небитних. Уколико сами нећемо провјеравати сваку информацију коју прочитамо, једино што нам преостаје јест вјеровати том порталу или не. Читање само једног портала доводи до сужавања погледа јер ствара такозвани „filter bubble”. Он настаје као резултат персонализованог претраживања у којем алгоритам селективно погађа које информације корисник жели видјети базирано на информацијама о кориснику, примјерице повијести претраживања, локацији корисника и слично, што резултира одвојености корисника од информација које се не слажу с његовим стајалиштем. Тако у Републици Хрватској јасно можемо уочити подјељеност на читатеље портала Јутарњег листа и њему сличних те Вечерњег листа и њему сличних. Све то, као и количина информација које дневно требамо обрадити, смањује наше способности критичког размишљања и доводи до тога да од шуме не видимо стабло.

Људи су гладни знања и желе знати што се у свијету догађа. Желе знати о чему се расправљало на сједници Сабора, али желе знати и због чега је Анђелина Џоли дала уклонити матерницу. Желе знати све што могу сазнати и то им треба омогућити, но негдје требамо повући границу и одлучити која врста медија ће преносити какве информације. Овдје треба разјаснити једну ствар: информације нису исто што и знање. Сваки појединац гради властито формирано знање на темељу информација које добије из околине уз помоћ критичког мишљења и просуђивања. Ако је тих информација превише, тешко можемо издвојити оне које су за нас релевантне па их само гомиламо, пошто их због њихове количне нисмо у стању претворити у знање. Због тога јавности треба олакшати сналажење у тој хрпи података и притом имати на уму да је некад мање- више.

Катја Андрић

Гимназија „Андрије Мохоровичића”, Ријека
Ментор: проф. Давид Карасман
